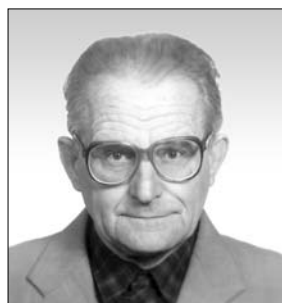

BARÁTI, MUNKATÁRSI BESZÉLGETÉS A 80 ÉVES FLECK ALAJOSSAL

Az idősebb kollégák előtt ismeretes, hogy Fleck Alajos, a FÖMI nyugalmazott tudományos főmunkatársa, közel félévszázados szolgálati évei alatt mindig a legnagyobb szakmaszeretettel, hozzáértéssel és szorgalommal végezte munkáját. Ha valakiről, róla valóban elmondható, hogy egész munkássága, tevékenysége betű szerint megfelelt az utóbbi fél évszázadban sajnálatos módon elcsépelte, lejáratott költői intelemnek: „Dolgozni csak pontosan, szépen, ahogy a csillag megy az égen, úgy érdemes.” Az alapos és jó munka volt a jelszava, amellett állt ki mindig. Szakmai és baráti körökben nagy elismerés övezte, hogy a mindennapi kemény munka mellett volt ereje s főleg tehetsége idegen nyelvek ismeretében a középkorba nyúló szakmai múltunk történetével is foglalkozni, és kutatásának eredményeit szaklapunkban publikálni.

Alajos (Lojzi) barátunk a közelmúltban töltötte be életének nyolcvanadik évét. Úgy gondoljuk, hogy ez a kiemelkedő alkalom méltó arra, hogy lapunkban is köszöntsük, és további életéhez, munkájához erőt és jó egészséget kívánjunk.

*

Kedves Lojzi! Úgy érezzük, hogy több mint fél-évszázados ismeretségünk, szakmai, munkatársi együttműködésünk, barátságunk feljogosít bennünket arra, hogy kérdéseinkre adott válaszaid révén a szélesebb nyilvánosság is megismerhesse életutadat, szakmai és tudományos tevékenységedet. Tedd félre közismert szerénységedet, zárkózottságodat, és kezdjük!

Előljáróban szólj iskolázottságodról és szakképzettségéről!

Elemi iskolám első két osztályát szülőhelyemen, Sárvárott, a többi Szombathelyen jártam. Középiskolai tanulmányaimat a szombathelyi premontrei rendi gimnáziumban végeztem. Itt érettségiztem 1941-ben. Állami szolgálatba léptem után, kéthónapos szaktan-

folyam befejeztével, 1944-ben Budapesten földmérési tiszti vizsgát tettem. Szintén már szolgálati viszonyban szereztem földmérő mérnöki oklevelet a soproni Műszaki Egyetem levelező tagozatán, 1959-ben. Említhetem még az 1952. évi, terepgyakorlattal összekötött hatnapos topografus tanfolyamot Budapesten.

Hogyan kerültél a földméréshez?

Nyolcadikos gimnazistaként, 1941-ben már az utolsó napokat koptattam az iskolapadban, mikor az igazgató úr említette ezt az elhelyezkedési lehetőséget. A szombathelyi 15. Földmérési Felügyelőség akkori főnöke, Horváth István hívta fel a figyelmemet a pályázati hirdetményre. Ugyanis az ország-gyárapodások éveiben a megnövekedett felmérési munkák miatt, valamint a kevésbé küzdelmes pályákra átállott okleveles mérnökök pótlására, a főhatóság kénytelen volt egy középfokú földmérési tiszti státust létesíteni. Megpályáztam, felvettek, és kineveztek földmérési gyakornoknak.

Milyenek voltak gyakornoki éveid?

Nagykanizsa belterületi helyszínelési, Zalászentbalázs részletes felmérési, Révfülöp község különválási munkáiban kóstoltam bele a háború előtti földmérési szervezeti fegyelmezett életébe és munkamoráljába. A helyszíni munka májustól október végéig tartott. Kiküldetésben a munkaidő: fülemülefütytől bagolyhuhogásig. Helyszínen még vasárnap délelőtt is kellett egy kevés irodai munkát végezni. Nősek havonta két, nőtlenek egy alkalommal utazhattak haza. A kellemes emlékekkel megtűzdelt időszak szép élményeként maradt meg bennem a Káli-medencében végzett IV. rendű pontállandósítás. A földalatti jelek többségét hátrametszésekkel kellett felkutatni. Aztán jött a katonai behívó.

Merre felé katonáskodtál?

1944 októberében vonultam be az 5/1. Szombathelyi honvéd gyalogezredhez. Hamarosan a IV/III. érsekújvári karpaszományos kiképző központba vezényeltek. Ez év végén már a bajorországi Grafenwöhr-Südlagerben kötöttem ki. Mint kiképzetlenek, megúsztuk a bevetést. Schleswig-Holstein tartományban esem angol hadifogságba. Több fogolytáborot megjárva, 1946-ban kerültem haza. Itthon várt a B-lista, azaz elvesztettem állásomat.

Hogyan alakult a sorsod a háború után?

Távolétem alatt végbement hazánk földreformja. Állástalanságom idején földreformos záró munkákba való társulás – köszönet érte Jagasics Bélának – hozott némi aprópénzt a házhoz. Állásomba 1946 végén visszakérülve, főleg Zala megyében végeztem ha-

gyománys felméréses terepmunkát. Az irodai hónapok már meg voltak spékelve mindennapos Szabad Nép felőrákkal, röpgyűlésekkel és szakszervezeti szemináriumokkal.

A szokványos geodéziai munkáknak is hamarosan vége szakadt. 1949-ben elkezdődtek a rossz emlékű tagosítások. Évente általában két kampány zajlott le, az egyik aratás után, a másik télen. A tagosítás műszaki terhe a tagosító bizottságba beosztott műszaki szakértőknél nyugodott. Valahogy idegen testként éreztük ott magunkat. Az ÁVO-s is rajtunk tartotta a szemét, és jelentett minden este. Feszített volt a munkatempó. Egy 2500 hektáros község általános tagosítására a jogszabály mindössze 6–8 napot adott. A Tolna megyei Sárszentlőrinc községben egy alkalommal az egész éjszakát végigdolgoztam. Mire 1953 végére a tagosítások befejeződtek, megjártam fél Magyarországot, Óriszentpétertől Sarkadig. A hajrá-munka diktálta „rugalmas” munkamódszer aztán kihatott a későbbi geodéziai munkákra is. A precíz (persze viszonylag drágább) munka becsülete soha többé nem jött vissza. A teljesítménybér bevezetése pedig olaj volt a tűzre.

Jöttek-e nyugalmasabb napok a tagosítási kampányok befejeztével?

Már a tagosítási munkákkal egy időben elkezdődött a folyamatos átszervezések időszaka. 1950-ben az Állami Földmérési Átalakították Országos Földmérési Intézetét (OFI) és az eddig 2–4 megyénként telepített földmérési felügyelőségeket megyei földmérési igazgatóságokká. Nekem sikerült Szombathelyen maradnom. Az 1954. évi újabb átszervezéssel kerültem a Pécsi Geodéziai és Térképészeti Vállalathoz (PGTV). Pontosabban a vállalat zalaegerszegi kirendeltsége állományába, ám szombathelyi állomáshelyel.

Az örökös költöztetés évei voltak ezek. Szombathelyen a földmérési hivatalt a helyi hatalmasságok a régi helyéről háromszor is átköltöztették, míg végül a feloszlott dominikánus rend kolostorában kötöttünk ki. A PGTV Szombathelyen maradt részlegét azonban hamarosan onnan is kiszupolták.

Milyen munkákat végeztek a tagosítási kampányok közé ékelődött és a tagosítás befejezése utáni időben?

A kampányok közti szünetben irodai területfelbontást végeztem. Azaz a helyrajziszámok területi adatainak összegezése útján – a tagosítás előkészítésére – táblákra bontottam a külterületet. De egyéb munka is volt bőven. Mértem a Rába és a Tisza folyó mederváltozásait, tűztem ki Szabolcsban mezővédő erdősávokat és nagyüzemi négyzethálós gyümölcsöst Vas és Zala megyében. Helyszíneltem állami gazdaságokat a Dunántúlon és az Alföldön. Végeztem vasút kisajátítási munkát Zalában. Osztottam házhelyet Csöngén

(Vas megye), Nagykanizsán, a szegedi tanyavilágban és Siófokon. Helyszíneltem a HM részére alappontokat a jugoszláv határ mentén (gyanús elemként be is kísérték az őrsre). A legnagyobb volumenű munka az 1952-ben elkezdődött 1:5000-es topográfiai felmérés volt. Ilyen feladatot végeztem Várpalota, Győr és Zalaegerszeg környékén.

Meddig voltál termelő műszaki állományban, és milyen munkafeladatot kaptál a továbbiakban?

1956-ban a felelősségteljes műszaki ellenőri (vizsgálói) beosztásba kerültem. Előbb a PGTV zalaegerszegi kirendeltségén készítettem, majd – az 1965. évi pécsi központba történt áthelyezésem után – a Baranya, Tolna és Somogy megyei térképfelújítási és sajátos célú geodéziai munkák mentek át kezemen. Akkoriban a hibafeltáró vizsgálatot semmiféle előírás nem szabályozta. Én a helyszíni vizsgálatra helyeztem a súlypontot, mondván, hogy a hiba az irodában leginkább „néma”, de a helyszínen „ordít”. Személyre szabottan vizsgáltam. Tudtam, kinek a munkáját írhatom alá láthatatlanban, és kiét kell alaposan átfésülni. Módszeremnek köszönöm, hogy 17 éves vizsgálati tevékenységem alatt az általam láttamozott munkák egyikét sem dobtam vissza a földhivatal. A későbbiek során bevezetett minősítő célú mintavételes vizsgálat már megkövette a vizsgáló kezét. Az ilyen fajta vizsgálati módszer megítélésem szerint a tárgyidőszakban készült földmérési alaptérképek még nem érettek meg.

Mikor kerültél át a Földmérési Intézethez, és milyen feladatok vártak rád ott?

A megítéző felkérés 1972-ben ért. Némi habozás után igent mondtam. A PGTV székházában kialakított irodahelyiségben továbbra is Pécsen dolgozhattam, ám tíz éven át vasúton ingázhattam Pécs és Budapest között. Tudományos főmunkatársként leginkább az „F” és az „A” szabályzatok kimunkálásában és a minták és mellékletek szerkesztésében vettem részt. Ezt a kedvemre való munkakört egészen az 1983. évi nyugdíjazásomig láttam el. Utána néhány hónapon át műszaki tanácsadóként dolgoztam a PGTV-nél.

Szolgálati éveid alatt kaptál-e feletteseidről elismerést, netán kitüntetést?

Néha kaptam kisebb pénzjutalmat. A térképészet Kiváló Dolgozója (1957), a Vállalat Kiváló Dolgozója (1966), a Munka Érdemrend bronz fokozata (1976) és a Szocialista Kultúráért (1982) kitüntetésekre érdemesítettek feletteseim. Kedves emlékként őrzöm azonban az „Építsük, Szépítsük Szombathelyt” jelvényt (1964) is. Jutalomként tartom számon a két külföldi tanulmányutat is, amire a FÖMI tartott érdemesnek.

Munkaköri kötelezettségeiden felül végeztek-e más tevékenységet, társadalmi munkát?

Szombathelyen a Geodéziai és Kartográfiai Egyesület (GKE) helyi csoportjának vezetőségi tagja voltam. A Székesfehérvári Felsőfokú Technikum szombathelyi konzultációs központjában havi konzultációkat vezettem. Szakdolgozat konzulensi és bírálói megbízásokat is kaptam. A pécsi Komarov földmérési szakgimnáziumban évközi és év végi terepgyakorlatokat vezettem. Budapesten a GKE szakmatörténeti bizottsága elnöki tisztét töltöttem be egy négyéves ciklusban. Tartottam előadásokat Pécsen, Budapesten, Székesfehérváron és Esztergomban, részben a GKE keretein belül, részben szakmai konferencián, térképtörténeti tanácskozáson, emléküléseken és a csillagászat történeti vándorgyűlésen.

Tanulmányoztam Pécs alábányászott területein a geodéziai alappontok elmozdulását.

Publikáltam különféle folyóiratokban. Részt vettem a „Magyar földmérés és térképészet története” című kiadvány 1. fejezete, valamint a „Geodéziai bibliográfia” 4. kötete anyagának összegyűjtésében. Szabad időm jelentős részét az utóbbi évtizedekben szakmatörténeti kutatásnak szenteltem.

Mi ösztönözt a szakmánk történetének kutatására, és milyen eredményeket értél el?

Pécsre történt áthelyezésem éve a középkori pécsi egyetem alapításának 600. évfordulójával esett egybe. A jubileumi ünnepségek során merült fel bennem a kérdés, vajon oktattak-e ezen a Stúdium Generalén reál tudományokat? A problémakörbe hatolásra nyolcévi latin nyelvtanulásom ösztökélt. Bevettem magam a reneszánszkor geometria practicájának kutatásába. A reneszánszkor volt a hazai szakmatörténeti irodalom legelhanyagoltabb területe. Publikációimban szinte nem is tudtam rájuk hivatkozni.

Munkámhoz kapcsolódik a *Bendefy László* által fellet, 1498. évre datált latin nyelvű Lossai-kéziratnak és az ugyancsak hazánkfia, *Pühler Kristóf* által 1563. évben Dilingenben kinyomtatott német nyelvű geodéziai kézikönyvnek Nagy Pál Jenő PGTV igazgató általi megjelentetése. A Lossai-kézirat Szabó Sándor PGTV igazgató kezdeményezésére 1985-ben második kiadását is megérte. *Pühler* torkvetum és gallus műszereinek rekonstruált mása megjárta Budapestet is. A gallus képét betettem a *Helmut Minow* által szerkesztett *Historische Vermessungsinstrumente*, Wiesbaden, 1982. című könyvbe, melynek szerkesztési munkatársa voltam.

Külföldi levelezéseim útján forrásanyagom egyre gyarapodott. Mindenütt segítőkész kutató kollégákra leltem.

Szakmatörténeti kutatásaimnak a FÖMI-be kerülésem adott lendületet. Kutatóintézet lévén a FÖMI,

hozzáférhettem az OSZK, az ELTE és az Akadémia könyvtárai felteve őrzött antik- és ősnymtatványaihoz.

Két összefoglaló publikációm tudnám kiemelni: „A háromszögelés kezdetei” Budapest. 1996. (kézirat. Geodéziai és Térképészeti Rt.), és „A szögmérés kezdetei a földmérésben” (Geodézia és Kartográfia, 2003). Ez utóbbiban reagáltam a Lázár-féle térkép keletkezésének megalapozatlan hipotéziseire is.

Hogyan telnek nyugdíjas napjaid?

Húsz éve vagyok nyugdíjban. Nem praktizálok. Szabad időmet leginkább kiskertemben töltöm. Az elektronizált geodézia világa már idegen számomra. Szakmatörténeti kutatásommal is leálltam. Kire hagyjam az összegyűlt anyagot? Várom a jelentkezését (7623 Pécs, Semmelweis u. 20.) annak a lehetőleg fiatal, némi latin nyelvismerettel is rendelkező kollégának, aki folytatná a reneszánszkor műszaktörténetének további feltárását. Van itt még bőven mit kutatni!

Kedves Lojzi Barátunk! Köszönjük a szíves visszajelzéseidet. Az utolsó kérdésünkre adott válaszból kicsengő, kissé keserűnek tűnő feltevésed a szakmatörténeti kutatások jövőjéről remélhetőleg most az egyszer téves, és az élet, a jövő bizonyítja majd, hogy lesznek, akik átveszik Tőled a stafétabotot. Ennek reményében kollegiális és baráti szeretettel gratulálunk e mögötted lévő tartalmas nyolcvan esztendőhöz. Kívánjuk, hogy jó egészségben tölthess el még számos boldog évet szerető családod körében.

Jagasics Béla–Szabó Sándor

A MAGYAR–OLASZ FÖLDÜGYI SEMINÁRIUM' KÖSZÖNTÉSE

Dr. Berczi Norbert helyettes államtitkár, Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium

Tisztelt Nagykövet Úr, Vendégeink, Hölgyeim és Uraim!

Örömmel köszöntöm Önöket Miniszter úr nevében az első Magyar–Olasz Földügyi Szemináriumon, melyre a magyar és az olasz fél szakmai kezdeményezésére a Közép-európai Földügyi Tudásközpont (Celk-Center) szervezésében kerül sor. A rendezvény témája annak bemutatása és megvitatása lesz, hogy az EU Közös Agrárpolitikájának eszköze, az *Integrált Igazgatási és Ellenőrzési Rendszer* intézményi, szervezeti, és technikai kialakításában Olaszország milyen tapasztalatokra tett szert az elmúlt 10 évben. Az olasz kor-

1) a rendezvény színhelye az FVM volt (Bp., 2003. június 2.)